

Araştırma Makalesi

Ulusal Politika Belgelerinde Yetişkin Eğitimi

Yunus Polatoğlu¹

Başvuru: 11.02.2022

Kabul: 28.05.2022

Alıntılanma Önerisi: Polatoğlu, Y. (2022). Ulusal Politika Belgelerinde Yetişkin Eğitimi. *Studies in Educational Research and Development*, 6(1), 52-72.

Öz

Bu araştırmanın amacı, ulusal politika belgelerinden 11. Kalkınma Planında ve 2019-2023 Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) stratejik planında yetişkin eğitime yönelik hedefler ile bu politika belgelerinin uygulama ayağı olan 2019 ve 2020 yılı MEB idare faaliyet raporunda yer alan yetişkin eğitime yönelik faaliyetleri irdelemektir. Çalışmada öncelikle yetişkin eğitimi, kalkınma ve stratejik plan ile idare faaliyet raporlarına ilişkin kavramsal çerçeve verilmiş; söz konusu politika belgelerinde yetişkin eğitime yönelik yer alan hedefler açıklanmış; belirlenen hedeflerin idare faaliyetleri ile 2019 ve 2020 yıllarında gerçekleştirme performansı ortaya koyulmuştur. Araştırmada, çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma temelinde olan doküman analizi, yazılı belgeleri ayrıntılı ve bir sistem içerisinde inceleyerek çözümler (Wach ve Ward, 2013). 11. Kalkınma Planından, MEB stratejik planından ve 2019 ile 2020 idare faaliyet raporlarından elde edilen bilgiler doküman analizi ile dizayn edilmiştir. Buna göre öncelikle literatür taraması yapılmış, konuya dair makaleler, tezler, kitaplar, dergiler, raporlar ve araştırmalar incelenmiştir. Kaynaklara erişim, bilimsel dergi indeks ve veri tabanları, çevirim içi arama motorları, kütüphanelerin katalog tarama ara yüzleri, ilgili eserlerin bulunduğu kütüphane ziyaretleri ve ilgili eserlerin bulunduğu kütüphanelerden belge talebi ile elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler ise araştırmanın konusuna göre başlıklar halinde incelenmiş ve sonuç, tartışma, önerilerin yazımında bilimsel etik kurallara uyulmuştur. Türkiye'deki yetişkin bireylerin sözel, sayısal ve problem çözme yeterlilik oranları, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) üyesi ülke oranları ile karşılaştırıldığında beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi bağlamında Türkiye açısından kat edilmesi gereken uzun bir yolun varlığından söz edilebilir. Türkiye'de üst politika belgelerinde yer alan toplumsal ve ekonomik kalkınma hedefleri oldukça kapsamlı görünmekle beraber stratejik plan ve

¹ ORCID: 0000-0003-0845-7243, Milli Eğitim Bakanlığı, polatoglu1323@gmail.com

yapılan faaliyetlerin uyumu yetersiz görülmektedir. 2020 yılı hedeflerinin başarıya ulaşmamasının en önemli nedeni ise salgının olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin eğitimi, politika belgeleri, doküman analizi.

Abstract

The aim of the present study is to investigate the targets for adult education in the 11th Development Plan, which is one of the national policy documents, and the strategic plan of the Ministry of National Education (MEB) for 2019-2023, and also the study aims to examine the activities for adult education in the 2019 and 2020 MEB administrative activity report, which is the implementation pillar of these policy documents. In the study, firstly, the conceptual framework regarding adult education, development, and strategic plan and administrative activity reports was given, then in the mentioned policy documents the targets for adult education were explained, and lastly, with the administrative activities of the determined targets, the performance of realization in 2019 and 2020 has been revealed. In the research, the document analysis model, which is one of the qualitative research methods, was used in accordance with the purpose of the study. Document analysis, which is a qualitative research method, analyzes written documents in detail and in a system (Watch & Ward, 2013). The information obtained from the 11th Development Plan, the MEB strategic plan, and the 2019 and 2020 administrative activity reports were designed with document analysis. Accordingly, firstly literature review was conducted and related articles, theses, books, journals, reports, and research were investigated. Accessing resources was obtained through scientific journal indexes and databases, online search engines, catalog scanning interfaces of libraries, visits to libraries containing related works, and document requests from libraries containing related works. The obtained information was examined under headings according to their topics, also, in the suggestion, discussion, and the result parts ethical rules were followed. It can be said that there may be a long way for young adults in Turkey to development of verbal, numerical, and problem-solving proficiency rates compared to rates in OECD member countries in terms of development of abilities and sufficiencies. Although the social and economic development goals in the top policy documents in Turkey seem quite comprehensive, the harmony of the strategic plan and the activities are considered insufficient. The pandemic is seen as the most important reason for the failure of the 2020 targets.

Keywords: Adult education, policy papers, document analysis

Giriş

Cumhuriyetin ilanından beri Türkiye’de yetişkin eğitime yönelik faaliyetler yapılmaktadır (Yayla, 2009). Türk millî eğitim sisteminin genel yapısı örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973). Zorunlu eğitimin dışında kalan kişilerin eğitim ve öğretimini hayat boyu sürecek şekilde yaygınlaştırmak için çalışmalar yapmak, bu çalışmaları uygulamak, izlemek ve değerlendirmek görevi Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’ne (HBÖGM) verilmiştir. Bu görev kapsamında HBÖGM ulusal politika ve stratejiler belirlemekte ve yetişkin eğitimlerini ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre geliştirmektedir (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). Hazırlanan politika belgelerinin de küreselleşme ekseninde güncellenmesi çağı yakalamak için gerekli olmaktadır.

Bilgilerin sürekli yenilendiği yaşadığımız bu çağa bilgi çağı denilmektedir (Merter ve Koç, 2010). Bu değişiklikler karşısında bilgilerin güncel kalması için sadece okul döneminde değil yaşam boyu eğitime ihtiyaç duyulmaktadır (Akkuş, 2008). 21. Yüzyıl becerileri bilgiye nasıl ulaşılabileceğini bilmeyi, yeni öğrenmeler ile eski öğrenmeleri ilişkilendirebilmeyi ve kişinin repertuarındaki becerilerini kullanabilmeyi gerektirmektedir (Çatal, 2019). 21. yüzyıl çok fazla bilgiye sahip olan bireylere değil sorunlara yaratıcı çözümler üreten ve kendi kendine öğrenebilen bireylere ihtiyaç duymaktadır (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). OECD yetişkin becerileri araştırma sonuçlarında yetişkinlerin çağın gerektirdiği becerilerden yoksun olduğu, bu becerileri kazandırmada eğitimin etkili olmadığı ve zorunlu eğitimden sonra yetişkinlerin beceri kazanamadığına ilişkin bulgular yer almaktadır (TEDMEM, 2016). Eğitim sisteminin cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak şekilde ilköğretimden üniversiteye kadar yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Yeni düzenleme ile kas gücü ile yapılabilecek işler öğretmek yerine karar verme, problem çözme, yaratıcılık ve kendini geliştirme gibi yeterliliklerin kazandırılması gerekmektedir (Kafa, 2021). Yetişkin eğitimi bireylerin potansiyelini ve yeteneklerini yaşam boyu geliştirmesi için önemli olmaktadır. Bu sayede birey çağa ayak uydurabilir, toplumda etkin biri olur ve iş gücü piyasasına katılır (Berberoğlu, 2010).

Küreselleşme ile birlikte yirmi birinci yüzyılın gerektirdiği yeni birey tipi giderek çeşitlenen becerilerle ve yeterlik alanlarıyla karşı karşıyadır. Örneğin, 2019 yılı sonunda Çin’de başlayarak dünya geneline yayılan Covid-19 salgını ile Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından küresel salgın ilan edilmesiyle bireyselleşme ve toplumsal soyutlanma izleğinde yeni davranış dizgeleri ortaya çıkarmıştır. Bu dizgeler eğitsel açıdan değerlendirildiğinde ise, eğitimin ve okulun, dijital dünyanın dinamiklerini anlamasının yanında onu yeniden yapılandırmasını da bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu bağlamda, yetişkin bireyleri yeni öğrenme, beceri ve yeterlik alanlarına hazırlamak; bunun yanı sıra var olan beceri ve yeterliliklerini geliştirmek yetişkin eğitimi alanında beklenen bir görevdir (Dilbaz, 2021).

21. yüzyılda dünya sürekli uyanık haldedir (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). Bilgi teknolojisinin gelişimi ve yapay zekâ kullanımı her alanda olduğu gibi sanayi alanında da devrim yaratmıştır ve şu an dördüncü sanayi devrimini yaşatmaktadır (Karip, 2016). Su ve buhar enerjili üretim birinci sanayi devrimini, elektrik enerjili üretim ikinci sanayi devrimini, elektronik ve bilgi teknolojili üretim üçüncü sanayi devrimini ve siber-fiziksel sistemler ile üretim ise dördüncü sanayi devrimini ortaya çıkarmıştır (Kafa, 2021). Türkiye bu sanayi devrimini eğitim sisteminde inovasyon yaparak fırsata dönüştürebilir. Eğitim sisteminde özellikle sosyal inovasyonlar yapılmalı ve bu inovasyonlar yapılırken gerekli alt yapı çalışmaları yapılarak paydaşlar arasında işbirliği sağlanmalıdır (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). Kamu politikaları dördüncü sanayi devrimi ile istenecek yeni becerilere hazırlık yapması yeni meslek gruplarına dair yetişkin eğitimlerini planlanması önem arz etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim politikaları talebe dayalı olarak sektörün ihtiyaçları doğrultusunda kolaylıkla hayata geçirilmektedir (Özel Özer ve Turhan, 2019). Yeni eğitim süreçleri var olan becerileri geçersiz kılmadan sektör gereksinimlerine uygun kamu politikaları oluşturmak zorunluluktur aksi halde ara eleman yetiştiren ülke konumunda kalınacağı aşikâr olmaktadır.

Ülkemizin yetişkin eğitime yönelik politikaları erişim, katılım, nitelik ve cinsiyet eşitsizliği sorunlarında ciddi alarm vermektedir. Yasal bir hükmü olmamasına rağmen üye olan ülkelerin eğitim politikalarını belirleyen OECD tarafından 16-65 yaş aralığındaki yetişkinlerle 24 ülkede gerçekleştirilen Yetişkin Yeterliklerinin Uluslararası Değerlendirilmesi Programı'nın (PIAAC, Programme for the International Assessment of Adult Competencies) yayımlanan 2016 yılı sonuçlarına göre ülkemizin sayısal, sözel ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme gibi tüm beceri alanlarından düşük puanlar alarak son sıralarda yer aldığı görülmektedir (Yıldız vd., 2018). Gelecek temelli eğitimin ve okulun; yirmi birinci yüzyılın değişime ilişkin kodlarıyla uyumlu olarak yeniden kurgulanması, eğitim politikalarının ve stratejilerin bu eğilimler dikkate alınarak; fakat ülkelerin özgül eğitim ihtiyaçlarının da öncelikli olarak göz önünde bulundurularak tasarlanması bir zorunluluk haline gelmiştir (Dilbaz, 2021). Yasal bağlayıcılığı olan ve diğer politika dokümanları ile stratejik planların hazırlanmasında tüm kurumlara öncelikleri için yön gösteren bir politika seti sunan ve şu an yürürlükte olan 11. Kalkınma Planında yetişkin eğitime yönelik hedeflerin neler olduğunu incelemek önemli olmaktadır. Ortaya konan bu politikaların uygulama ayağını oluşturan stratejik planlar ve yönetim faaliyetleri de başarıya ulaşmada en önemli unsur olmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ulusal politika belgelerinden 11. Kalkınma Planında ve 2019-2023 Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) stratejik planında yetişkin eğitime yönelik hedefler ile bu politika belgelerinin uygulama ayağı olan 2019 ve 2020 yılı MEB idare faaliyet raporunda yer alan

yetişkin eğitime yönelik faaliyetleri irdelemek amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada ele alınan konu hakkında olgu ya da olaylar ile ilgili bilgi veren yazılı dokümanların analiz edilmesi sonucunda veri elde edilmesine doküman incelemesi denilmektedir. Doküman incelemesi yöntemi sayesinde kişi araştırma yapmak istediği alanla ilgili pek çok bilgiyi, zaman ve kaynak tasarrufu yaparak, gözlem ve görüşme yapmaya ihtiyaç duymadan edinir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Doküman incelemesi yöntemi kullanılırken takip edilmesi gereken başlıca aşamalar vardır. Fakat bu aşamalar farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sıralanmıştır. Örneğin, Foster (1994) doküman analizinin;

1. Dokümanlara ulaşılması,
2. Dokümanların özgünlüğünün kontrol edilmesi,
3. Dokümanların kategorilere ayrılması için sistem belirlenmesi,
4. Elde edilen verilerin analiz edilmesi,
5. Verinin kullanılması olarak beş aşamada yapılabileceğini söylemiştir.

O'Leary (2017) ise bu aşamaları;

1. Beklenmedik bir durum için plan yapma,
2. Dokümanların toplanması,
3. Dokümanların güvenilirliğinin sorgulanması,
4. Verilerin analiz edilmesi şeklinde sıralamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu araştırmada Foster (1994) tarafından belirtilen basamaklara uygun olarak aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir.

1. Dokümanlara ulaşma: Araştırmanın amacına yönelik olarak, bilimsel dergi indeks ve veri tabanları, çevirim içi arama motorları, kütüphanelerin katalog tarama ara yüzleri ve ilgili eserlerin bulunduğu kütüphanelerden belge talebi ile ulaşılmıştır.
2. Özgünlüğü kontrol etme: Ulaşılan dokümanların özgünlüğü resmî internet sitelerinden teyit edilmiş ve konu kapsamında 11. Kalkınma Planı, MEB 2019-2023 stratejik planı ve 2019 ile 2020 yılı idare faaliyet raporları çalışmaya dâhil edilmiştir.
3. Dokümanları anlama: 11. Kalkınma Planında ve 2019-2023 MEB stratejik planında yetişkin eğitime yönelik yer alan hedefler ile bu politika belgelerinin uygulama ayağı olan 2019 ve 2020 yılı MEB idare faaliyet raporunda yer alan yetişkin eğitime yönelik faaliyetleri irdelenmiştir.

4. Veriyi analiz etme: Söz konusu belgelerdeki hedef ve çalışmaların birbiri ile uyumuna, ülke ihtiyacına uygun olup olmadığına ve yapılan çalışmaların başarı sonuçlarına göre veriler analiz edilmiştir.

Örneklem

Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanıldığı için evren ve örneklem belirlenmemiştir. Türkiye’de politika belgeleri; mevzuat, kalkınma planları, ulusal ve uluslararası kuruluşların Türkiye ile ilgili raporları, kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan plan, program ve kararlardan oluşmaktadır. Tüm kurumların amaç ve hedeflerine yön veren üst politika belgesi olan kalkınma planını, cumhurbaşkanlığı teşkilat yapısında eğitim ve öğretimin her kademesi için politika belirleme görevi olan MEB tarafından hazırlanan stratejik planı ve stratejik planların yıllık izleme raporu olan idare faaliyet raporlarını inceleme belirlenen politikaların başarısını izlemek ve değerlendirmek açısından önemli olduğu düşünüldüğü için bu belgeler irdelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın amacına uygun olarak kavramsal çerçevenin oluşturulması için alan yazın taraması yapılmış ve ihtiyaç duyulan verilerle alakalı kitaplardan, yazılan tezlerden ve yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Tüm bunlara ek olarak internet ortamında konu ile ilgili araştırmalar yapılmış ve ulusal ve uluslararası düzeyde hazırlanan rapor ve makaleler bu araştırmada kaynak olarak kullanılmıştır

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada ihtiyaç duyulan dokümanlara erişim, bilimsel dergi indeks ve veri tabanları, çevirim içi arama motorları, kütüphanelerin katalog tarama ara yüzleri ve ilgili eserlerin bulunduğu kütüphanelerden belge talebi ile sağlanmıştır. Ulaşılan dokümanların orijinallikleri resmî internet sitelerinden teyit edilmiş ve konu kapsamında olan 11. Kalkınma Planı, MEB 2019-2023 stratejik planı ve 2019 ile 2020 yılı idare faaliyet raporları çalışmaya dâhil edilmiştir. Söz konusu belgelerdeki hedef ve çalışmaların birbiri ile uyumuna, ülke ihtiyacına uygun olup olmadığına ve yapılan çalışmaların başarı sonuçlarına göre veriler analiz edilmiştir. Edinilen bilgiler araştırmanın konusuna göre yetişkin eğitimi ve ulusal politika belgeleri başlıklarına ayrılarak incelenmiş ve bilimsel etik kurallara riayet edilerek sonuç, tartışma ve önerilere ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, doküman incelemesinin başlıca basamakları takip edilerek ulaşılan veriler, betimsel analiz yöntemine göre analiz edilmiştir. Betimsel analiz tema analizinin devamı ve daha ayrıntılı bir şekilde verilerin analizidir. Betimsel analizde ulaşılan bulguların düzenlenmesi ve yorumlanması ve okuyucuya bu şekilde sunulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda ise edinilen veriler daha önce belirlenmiş bazı konulara göre özetlenir, yorumlanır ve sonrasında açık ve sistemli bir şekilde betimlenir. Daha sonra ise bu betimlemeler okuyucu için açıklanır ve ulaşılan sonuçlar okuyucu ile paylaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada, resmî kurumların internet sitelerden yayımlanan belge ve istatistikler ile elde edilen bulgular, ülkenin ihtiyaçlarına uygun tedbirler olup olmadığına ilişkin alan yazın çalışmaları ile irdelenmiş ve kalkınma planının hedefleri ile stratejik plan uyumuna bakılıp yapılan çalışmaların başarı performans sonuçları kategorize edilerek okuyucuya sunulmuştur.

Bulgular

Kalkınma Planında Yetişkin Eğitime Yönelik Hedeflerinin İncelenmesi

Araştırma kapsamında Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırladığı 11. Kalkınma Planında yetişkin eğitime yönelik hedefler incelenmiştir. 11. Kalkınma Planı iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci ana bölümde; “Giriş”, “Küresel Gelişmeler ve Eğilimler” ve “Plan Öncesi Dönemde Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal gelişmeler” alt başlıkları yer almaktadır. İkinci ana bölümde ise; “On Birinci Kalkınma Planının Vizyonu, Temel Amaç ve İlkeleri” ve “Planın Hedefleri ve Politikaları” alt başlıkları yer almaktadır. Birinci ana bölümde yer alan “Küresel Gelişmeler ve Eğilimler” başlığı altında Tablo 1 ile yetişkin eğitime yönelik tespitler gösterilmektedir.

Tablo 1. Yetişkin Eğitime Yönelik Tespitler

Küresel Eğilimler ve Türkiye Etkileşimi	
Eğitim Yaklaşımlarının Değişmesi	Teknolojinin hız kazanması ile ihtiyaçlar değişmiştir. Değişen ihtiyaçlar ile hayat boyu öğrenme yaklaşımı da her alanda çeşitlenerek yaygınlaşmaktadır.
Demografik Yapıdaki Değişiklikler	Yaşlı nüfusu artmaktadır. Demografik yapıdaki bu değişim karşısında bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, yaşam boyu eğitim imkânlarının artırılması ve yaşlıların değişime uyum sağlaması önemli olmaktadır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi küresel eğilimler Türkiye’de eğitim yaklaşımlarının değişmesine ve demografik yapısında değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişimler karşısında yetişkin eğitiminin yaygınlaştırılması, çeşitlendirilmesi ve teknolojiye uyum sağlaması önemli bulunmuştur. İkinci ana bölümde yer alan “Planın Hedefleri ve Politikaları” başlığı altında

nitelikli insan yetiştirme amacıyla tüm bireylerin hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi artırılacaktır denilmiştir. Bu amaçla eğitim ve nüfus ve yaşlanma alanlarında hazırlanan politika ve tedbirler Tablo 2 ile gösterilmektedir.

Tablo 2. Politika ve Tedbirler

Eğitim	1.Toplumun tüm kesimlerine ulaşabilen, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin geliştiren bir hayat boyu öğrenme anlayışı oluşturulacaktır. 1.a. Çeşitliliği ve niteliği artırılan hayat boyu öğrenme programlarının belgelendirilmesi sağlanacaktır. 1.b. Ulusal hayat boyu öğrenme ve izleme sistemi kurularak belge ve sertifikaların kurumlar arası paylaşımı mümkün hale getirilecektir.
Nüfus ve Yaşlanma	1. Hayat boyu öğrenme imkânlarına yaşlı bireylerin de erişimi kolaylaştırılacaktır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi eğitim alanında yetişkin eğitiminin yaygınlaştırılması, çeşitlendirilmesi ve niteliğinin artırılmasına yönelik tedbirler alınmıştır. Ayrıca hayat boyu öğrenmeye yönelik ulusal bir izleme sistemi kurulması hedeflenmiştir. Nüfus ve yaşlanma alanında ise sunulan eğitim hizmetlerine yaşlıların ulaşımının kolaylaştırılmasına yönelik tedbir alınmıştır. Ayrıca 11. Kalkınma Planında yer alan tablolardan “Tablo 33” incelendiğinde 2018 yılında 25-64 yaş arasındaki yetişkinlerin yer aldığı bir araştırma yapıldığı görülmektedir. Bu araştırma sonucunda herhangi bir eğitim programına son 4 haftada katılanların oranı %6,2 bulunmuştur. Bu oranın 2023 yılına kadar %8’e çıkması hedeflenmiştir.

MEB Stratejik Planında Yetişkin Eğitime Yönelik Hedeflerinin İncelenmesi

Araştırma kapsamında 2019-2023 yıllarını kapsayan MEB stratejik planında yetişkin eğitime yönelik hedefler incelenmiştir. Stratejik plan bakan sunuşu, giriş ve ekler haricinde toplam beş bölümden oluşmaktadır. Stratejik planın tanımlar kısmında yaygın eğitim: “Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin bütünüdür” şeklinde tanımlanmıştır (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2019, s.15).

Yetişkin eğitime yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesi görevi MEB merkez teşkilat birimi olan HBÖGM verilmiştir. MEB 2019-2023 stratejik planının da yer alan stratejik amaç, hedef, başarı göstergeleri ve stratejilerinin hazırlanması esnasında kalkınma planı, millî eğitim şura kararları, ulusal ve uluslararası plan, program, rapor ve stratejiden yararlandığı ifade edilmiştir. MEB 2019–2023 stratejik planın hazırlanması sürecinde faaliyet alanları ve

hizmetlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmalar neticesinde, hayat boyu öğrenme kapsamında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesini ile kişilerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenmeye katılım ve kursları tamamlama oranlarının artırılması hizmetlerini eğitim ve öğretim faaliyet alanında göstermiştir. Stratejik planlamanın temel bir ilkesi olan katılımcılık ilkesi doğrultusunda hazırlanan paydaş anketi sonuçlarına göre hayat boyu öğrenme faaliyetlerinden memnuniyet oranı %11'dir. Stratejik planın durum analizi kapsamında kullanılan temel yöntem olan Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) analizine göre; hayat boyu öğrenme kurslarının çeşitliliği ve yaygınlığı güçlü yön olarak hayat boyu öğrenme faaliyetlerine ilişkin farkındalık düzeyinin düşük olması ise zayıf yön olarak yer almıştır. Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen politikaların varlığı da fırsat olarak görülmüştür. Stratejik planda hayat boyu öğrenmeye yönelik yer alan amaç, hedef, gösterge ve strateji Tablo 3 ile gösterilmektedir.

Tablo 3. Hayat Boyu Öğrenme Yönelik Amaç, Hedef, Gösterge ve Strateji

Amaç	Hedef	Gösterge	Strateji
Toplumun ve iş gücü piyasası beklentileri ile bilgi çağının gereklerine uygun hayat boyu öğrenme sistemi düzenlemek.	Hayat boyu öğrenmenin niteliğini, katılımını ve kursları tamamlama oranlarını artırarak bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek.	1.Katılım oranı. 2.Kursları tamamlama oranı. 3.Kurslarından yararlanma oranı.	Katılım, tamamlama ve kurslardan yararlanma oranı artırılacak ve hayat boyu öğrenme programlarının niteliği geliştirilecek.

Tablo 3'te görüldüğü gibi çağın gerekleri ile uyumlu, toplum ve iş gücü piyasası ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hayat boyu öğrenme sistemini tasarlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla hayat boyu öğrenme niteliğini, katılımını ve kurs tamamlama oranlarını artırmak hedeflenmiştir. Hedeflerde belirtilen oranların artırılması ve hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliğini artırmak üzerine strateji geliştirilmiştir. Hayat boyu öğrenmeye katılım, kurslarının tamamlanma ve yararlanma oranları başarı göstergesi olarak görülmüştür. Tablo 4 ile yetişkin eğitime yönelik stratejik planda yer alan risk, tespit ve ihtiyaçlar gösterilmektedir.

Tablo 4. Riskler, tespitler ve İhtiyaçlar

Risk	Tespit	İhtiyaçlar
Bireylerin hayat boyu öğrenmenin kapsamı konusunda yeterli farkındalığa sahip olmaması	Hayat boyu öğrenme kapsamında yeterli düzeyde uzaktan eğitim veya e-sertifika çalışması bulunmaması	Uzaktan eğitim modelleri için sistem ve altyapı oluşturulması

Hayat boyu öğrenme kapsamında katılım sağlanan kursların bireylerin mesleki kariyerlerinde dikkate alınmaması	Bireylerin hayat boyu öğrenme kapsamında verilen kurslara katılım oranlarının az olması	Hayat boyu öğrenme süreçlerine yönelik toplumsal farkındalığa ilişkin çalışmalar yapılması
---	---	--

Tablo 4'te görüldüğü gibi hayat boyu öğrenmenin kapsamı konusunda farkındalık olmaması ve kursiyerlerin katıldığı kursların mesleki kariyerlerinde dikkate alınmaması risk olarak görülmektedir. Hayat boyu öğrenme kurslarına katılım oranının az olduğu ve yeterli düzeyde uzaktan eğitim veya e-sertifika çalışmasının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle hayat boyu öğrenme süreçlerine ilişkin farkındalık artırma ve uzaktan eğitim modelleri için sistem oluşturma ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Tablo 5 ile HBÖGM koordinesinde hayat boyu öğrenmenin niteliğini, katılımını ve kursları tamamlama oranlarını artırarak bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek hedefinin başarıya ulaşmasında etkili olarak belirlenen performans göstergeleri ve başlangıç değerleri belirtilen oranların 2019 yılından itibaren 2023 yılına kadar hedeflenen oranları gösterilmektedir.

Tablo 5. Hayat Boyu Öğrenme Performans Göstergeleri

	Başlangıç Değeri	2019	2020	2021	2022	2023
Katılım oranı	5,8	6	6,5	7	7,5	8
Kursları tamamlama oranı	79	80	81	82	83	85
Kurslardan yararlanma oranı	11,10	11,5	12	13	14	15

Tablo 5'te görüldüğü üzere hayat boyu öğrenmeye katılım oranı başlangıç değeri 5,8 iken 2019 yılında 6, 2020 yılında 6,5, 2021 yılında 7, 2020 yılında 7,5 ve 2023 yılında ise 8'e artırma hedefi vardır. Kursların tamamlanma oranını 79 başlangıç değerinden 2019 yılında 80, 2020 yılında 81, 2021 yılında 82, 2020 yılında 83 ve 2023 yılında ise 85'e çıkarmak hedefi vardır. Kurslardan yararlanma oranını 11,10 başlangıç değerinden 2019 yılında 11,50'e, 2020 yılında 12'ye, 2021 yılında 13'e, 2022 yılında 14'e ve 2023 yılında ise 15'e çıkarmak hedefi vardır. MEB bu hedeflere ulaşma başarısını sorumlu olarak belirlediği birimlerden altı aylık periyotlar ile rapor isteyerek izlemektedir.

2019 Yılı MEB İdare Faaliyet Raporunda Yetişkin Eğitime Yönelik Yapılan Faaliyetlerin İncelenmesi

Araştırma kapsamında 2019 yılı idare faaliyet raporunda yetişkin eğitime yönelik yapılan faaliyetler incelenmiştir. Tablo 6'da hayat boyu öğrenmenin niteliğini, katılımını ve kursları tamamlama oranlarını artırarak bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek hedefi doğrultusunda performans göstergelerinin yılsonu gerçekleşme oranları gösterilmektedir.

Tablo 6. Performans Göstergelerinin Yıl Sonu Gerçekleşme Oranı

Hedef	Performans Göstergesi	Hedef	Yıl Sonu Gerçekleşmesi	Gerçekleşme Oranı
	Katılım oranı (%)	6	6,2	103,33
2019 yılında hayat boyu öğrenme katılım ve tamamlama oranları bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla artırılacak.	Kursları	80	87	108,75
	tamamlama oranı (%)			
	Kurslardan yararlanma oranı (%)	11,50	11,10	96,39

Tablo 6’da görüldüğü gibi hayat boyu öğrenmeye katılım oranı hedefi 6 iken yılsonunda 6,2 oranında ve kursları tamamlama oranı hedefi 80 iken yılsonunda 87 oranında gerçekleşerek hedeflerinin üzerinde başarı elde edilmiştir. Hayat boyu öğrenme kurslarından yararlanma oranı hedefi 11,50 iken yılsonunda 11,10 oranında gerçekleşerek hedeflerine yakın bir başarı elde edilmiştir. Hayat boyu öğrenme kurslarına katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve programların niteliği geliştirilecek faaliyetine ilişkin aşağıdaki çalışmaların yapıldığı ifade edilmektedir.

1. Çerçeve Kurs Programı kapsamında açılan 430.579 kursa 8.364.383 kişi katılmıştır.
2. Farkındalık çalışmasına yönelik 70.238 kişinin katıldığı “Ustalar Kursiyerlerle Buluşuyor” etkinlikleri ve öğrenme şenlikleri düzenlenmiştir.
3. “Açık Öğretim Okulları Uzaktan Eğitim Platformu” hazırlama çalışmaları yapılmıştır.
4. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla program hazırlama çalışmaları başlatılmıştır.
5. Açık öğretim sisteminin niteliği geliştirmek amacıyla irtibat bürosu personeline bilgilendirme yapılmıştır.
6. Farkındalık oluşturmak ve iyi örnekler göstermek amacıyla açık öğretim okullarında diploma töreni düzenlenmiştir.
7. Müfredat çalışmaları kapsamında yüz on kitabın revize çalışmaları yapılmış ayrıca ders kitaplarına mobil uygulama üzerinden erişim sağlanmıştır.
8. Erişim sağlama çalışmaları kapsamında hem irtibat bürosu personellerine hem de öğrencilere açık öğretim okulları hakkında bilgilendirme videoları hazırlanmaktadır.
9. “Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi” ile tek bir sistem üzerinde yaygın eğitim veren kurum ve kuruluşların verilerinin toplanması, standartlaştırılması sağlanmış ve

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) resmî istatistik programı ile “Eğitim İş Gücü Veri Tabanı” çalışması başlatılmıştır.

10. Zorunlu öğrenim çağı dışına çıkmış, okuryazar olmayan bireyler için halk eğitim merkezlerinde 31.615 okuma yazma kursu açılmıştır. Bu kurslara katılan 231.752 kişiden 100.229’u belge alabilmiştir.
11. Program geliştirme ve hazırlama çalışmaları kapsamında yüz altmış iki yeni program hazırlanmış, elli bir kurs programı güncellenmiş ve iki yüz yetmiş sekiz kurs programında düzeltme yapılmıştır.
12. Engelli bireylerin daha nitelikli eğitime erişebilmeleri için genel ve meslek alanında altmış dört kursun hazırlanması için çalışmalar yürütülmüştür.
13. 2020-2023 “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi” için taslak hazırlanmış ve bakanlık birimlerinin görüşüne sunulmuştur.
14. Olgunlaşma enstitüleri tek bir logoya bağlı bir formata dönüştürülmüştür. Ayrıca “Olgunlaşma Enstitüleri Kurumsal Dönüşüm Toplantısı” ve “Hafıza Sergisi” organize edilerek enstitü personeline eğitimler verilmiş, oluşturulan danışma kurulu ile saha ziyaretleri yapılmıştır.

Ayrıca 2019 yılında devlet yatırım programı etüt projeleri kapsamında yürütülen “Türkiye Yetişkin Öğrenme V. Avrupa Birliği (AB) Projesi”, “Yetişkin Eğitimi İçin E-Platform (AB) Projesi”, “Olgunlaşma Enstitülerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi Projesi” ve “Hayat Boyu Öğrenme için Uzaktan Eğitim Projesi” için toplam 3.499.990 TL ödeme yapıldığı görülmektedir.

2019 yılı idare faaliyetlerine bakıldığında; 2019 yılı itibarıyla başlayan okuma yazma seferberliği gibi olumlu gelişmeler sayesinde gerçekleşme oranı hedefini aşarak %6,2’ye çıktığı görülmektedir. Raporda kurs açma taleplerinin yoğun olarak yılın dördüncü çeyreğinde olduğu ve bu dönemde açılan kurslarda artış olmasına rağmen kurslar bir sonraki yıla sarkabildiği ifade edilmektedir. Tüm bunlara karşın 2019 yılında tamamlama oranı hedefi geçmiş 2019 yılında %80 olarak belirlenen hedefin gerçekleşme oranı %87 olmuştur. TÜİK tarafından 2019 yılında açıklanan verilere göre Türkiye nüfusu 83.154.997’dir. Belirtilen sayı toplam kursiyer sayısına oranlandığında hedefin yaklaşık %4’ü kadar gerisinde kaldığı görülmektedir. 2019 yılında %11,50 olarak belirlenen hedefin gerçekleşme oranı %11,10’la 2018 hedefi ile aynı kalmıştır. Performans gösterge sonuçlarına göre hedeflerin tümünde başarılı olduğu görülmektedir.

2020 Yılı MEB İdare Faaliyet Raporunda Yetişkin Eğitime Yönelik Yapılan Faaliyetlerin İncelenmesi

Araştırma kapsamında 2020 yılı idare faaliyet raporunda yetişkin eğitime yönelik yapılan faaliyetler incelenmiştir. Tablo 7’de “Yaygın eğitim programlarının niteliğinin ve erişilebilirliğinin hayat boyu öğrenme kapsamında artırılması” alt hedefi doğrultusunda performans göstergelerinin yılsonu gerçekleşme oranları gösterilmektedir.

Tablo 7. Performans Göstergelerinin Yıl Sonu Gerçekleşme Oranı

Alt Program Hedefi	Performans Göstergesi	Hedef	Yıl Sonu Gerçekleşmesi	Gerçekleşme Oranı
Yaygın eğitim programlarının niteliğinin ve erişilebilirliğinin hayat boyu öğrenme kapsamında artırılması	Kursların tamamlanma oranı	80	73	91,25
	Kurslardan yararlanma oranı	11,50	4	34,78
	Kurslara katılan kursiyer sayısı	8.500.000	3.583.089	42,15

Tablo 7’de görüldüğü gibi kursların tamamlanma oranı hedefi 80 iken yılsonunda 73 oranında gerçekleşerek hedeflerine yakın bir başarı elde edilmiştir. Kurslardan yararlanma oranı hedefi 11,50 iken yılsonunda 4 oranında gerçekleşmiş ve kurslara katılan kursiyer sayısı hedefi 8.500.000 iken yılsonunda 3.583.089 kursiyer sayısına ulaşılmış olup hedeflerinin çok altında bir başarı elde edilmiştir. Performans gösterge sonuçlarına göre; hayat boyu öğrenme kurslarının tamamlanma oranı başarılı, hayat boyu öğrenme kurslarından yararlanma oranı ve yaygın eğitim kurslarına katılan kursiyer sayısı ise iyileştirilmeli olarak değerlendirilmiştir. Türkiye’de hayat boyu öğrenmeye katılım oranı; 25 ile 64 yaş arasında olan bireylerin son dört hafta içerisindeki öğrenme etkinliklerine katılım durumlarının sorulduğu Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) tarafından hazırlanan anketler TÜİK tarafından sahada düzenli bir şekilde uygulanarak hesaplanmaktadır. Hazırlanan raporda Türkiye’nin 2007 yılındaki %1,8 olan katılım oranının 2020 yılında %5,8’e yükseldiği ifade edilmektedir. Ayrıca Türkiye en hızlı yükseliş ivmesine sahip ülke konumunda olduğu ve salgın nedeniyle 14.03.2020-08.06.2020 tarihleri ile 20.11.2020-11.01.2021 tarihleri arasında yaygın eğitim faaliyetlerinin durdurulduğu için 2020 yılı katılım oranı hedeflenin altında kaldığı görülmektedir. “Yaygın eğitim programlarının niteliğinin ve erişilebilirliğinin hayat boyu öğrenme kapsamında artırılması” alt program hedefine ilişkin yapılan çalışmalar aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

1. Yaygın Eğitim Kursları kapsamında “Aile ve Evlilik Hayatı Kurs Programı, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Farkındalık Eğitimi, Koruyucu Kıyafet Dikimi ve Maske Üretimi” alanlarında kurslar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin ailelerine yönelik on iki kurs programı geliştirilmiştir. Salgın sürecine yönelik olarak program hazırlanmıştır. “Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen

Eğitimi Kurs Programı" hazırlanmıştır. Toplam 13.717 adet Yetişkin Okuma Yazma Kursu ile 5.332 adet II. Kademe Okuma Yazma Kursu açılmıştır. Toplamda on üç program düzeltilmiş, seksen üç program güncellenmiş, yüz elli yedi yeni program hazırlanmıştır.

2. Açık öğretim çalışmaları kapsamında; "Açık Öğretim Okulları Bilgi Yönetim Sistemi" revize edilmiştir. Açık öğretim lisesi öğrencileri mobil uygulaması iyileştirilmiş ve yüz otuz iki adet ders kitabı erişime açılmıştır. Görme engelli öğrenciler için sesli ders kitabı çalışmaları yapılmaktadır. SMS ile öğrenci bilgilendirmesine devam edilmektedir. Açık Öğretim Okulu e-Devlet üzerinden belge verilmesine devam edilmektedir. a-Okul (Açık Okul) uzaktan eğitim platformun test yayınlarına başlanmıştır.

2021 yılı ve sonraki dönemler için "Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi" kurarak kurumlar arası belge ve sertifikaların paylaşımı yapabilmesine yönelik tedbirin gündeme alınacağı ifade edilmektedir. Ayrıca 2020 yılında devlet yatırım programı etüt projeleri kapsamında yürütülen "Hayat Boyu Öğrenme için Uzaktan Eğitim", "Türkiye Yetişkin Öğrenme-V, Olgunlaşma Enstitülerinin Kapasitelerinin Geliştirilmesi" ve "Yetişkin Eğitimi İçin E-Platform Projesi" için toplam 5.000.990 TL ödeme yapıldığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Dünyadaki bilimsel ve teknolojik değişimin takip edebilmesi ancak sürekli bilgi akışının sağlanmasıyla olanaklıdır. Bilginin ve yeteneklerin hızlı bir şekilde yetersiz kaldığı günümüzde herkesin kendini sürekli geliştirmesi gerekmektedir (Miser, 2002). Teknolojinin baş döndürücü hızı karşısında ihtiyaçların sürekli değiştiği küresel ortamda istenen becerilerde değişmektedir. 11. Kalkınma Planındaki hedefler incelendiğinde teknolojinin hızı karşısında hayat boyu öğrenme yaklaşımının çeşitliliğinin artırılarak yaygınlaşması ve yeni beceriler karşısında özellikle yaşlıların değişime uyum sağlaması gerekliliğinin yer aldığı ve yaşlıların hayat boyu öğrenme imkânlarına erişiminin kolaylaştırılması yönünde tedbir aldığı görülmektedir. Ancak özellikle yaşlılara yönelik stratejik planda bir hedef ya da 2019-2020 yılı idare faaliyetlerinde bu kapsamda bir çalışma yapılmadığı gözlenmiştir. Avrupa'da yaş ortalaması yükselmeye başlayınca iş hayatındaki süreleri de artırmak için hayat boyu öğrenmeye önem verilmeye başlanmıştır (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). Türkiye'nin de demografik yapısındaki değişikliklere uygun inovasyon yapması önemli bir fırsatı yakalaması için önemli görülmektedir.

Yetişkin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla OECD tarafından 36 ülkenin katılımıyla, sözel, sayısal ve teknoloji zengin ortamda problem çözme gibi üç yeterlilik alanında yapılan PIAAC sonucuna göre Türkiye'nin en düşük yeterlik düzeyine sahip ülkeler arasında olduğu görülmektedir (OECD, 2016). Araştırma sonucuna yönelik 11. Kalkınma

Planında “Tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimi sağlanarak düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve milli kültürü özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu birey yetiştirmek amaçlanmıştır” tedbirinin yer aldığı görülmektedir. Bu politika kapsamında hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği zenginleştirilecek ve kurslara katılım, tamamlama oranları artırılarak herkesin erişimi kolaylaştırılmasına yönelik stratejik hedefler yer aldığı görülmektedir. 2019 yılında program geliştirme ve hazırlama çalışmaları kapsamında yüz altmış iki yeni program hazırlanmış, elli bir kurs programı güncellenmiş ve iki yüz yetmiş sekiz kurs programında düzeltme çalışmaları yapılmış ancak hazırlanan bu programlarda niteliği artıracak hangi yeni kazanımların eklendiği bilgisine ulaşılamamıştır. Yaygın eğitim çerçeve kurs programlarının çağ becerilerini kapsama durumu ve kurslarda çağ becerilerini öğretebilecek personel yeterliliğine ilişkin konularda araştırma yapılması önerilmektedir. Ayrıca yine PIAAC sonuçlarına göre sözel beceriler arasında cinsiyet farklılığı olmamasına karşın sayısal beceriler ve teknoloji yoğun ortamlarda problem çözme becerileri arasında kadınların başarı ortalaması erkeklere göre düşük olduğu görülmektedir (TEDMEM, 2016). Ancak kalkınma planı ve stratejik planda yetişkin eğitiminde cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak herhangi bir politikaya rastlanmamıştır. TEDMEM (2016) raporunda belirtildiği gibi Türkiye üst politika belgelerinde yer alan ekonomik ve toplumsal kalkınma hedefleri ile oldukça iddialı olmakta ancak yetişkin becerileri taramasında elde edilen bulgular bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde ciddi bir risk olmaktadır.

Hayat boyu öğrenme anlayışını yaygınlaştırma, çeşitlilik ve niteliğini artırma ve izleme sistemi kurulmasına yönelik tedbir 11. Kalkınma Planında yer almaktadır. Tedbir kapsamında MEB 2019-2023 stratejik planında hayat boyu öğrenme programlarının çeşitliliği ve niteliği artırılacak, kazanımların belgelendirilmesi sağlanacak ve mükerrerliği önlemeye, belge ve sertifikaların kurumlar arası paylaşımına yönelik ulusal hayat boyu öğrenme ve izleme sistemi kurulacak denilmektedir. 2019 ve 2020 yıllarında idare tarafından ulusal hayat boyu öğrenme ve izleme sisteminin kurulmasına yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığı sadece 2021 yılı için çalışmalar yapılabileceği ifade edilmektedir. Hayat boyu öğrenmeye katılım, kursların tamamlanma ve yararlanma oranlarına bakıldığında ise 2019 yılında hedeflerinin gerçekleştiği 2020 yılında ise özellikle salgının da etkisiyle hedeflerini yakalayamadıkları gözlenmektedir.

Ülkemizin yetişkin eğitime yönelik politikaları erişim, katılım, nitelik ve cinsiyet eşitsizliği sorunlarında ciddi alarm vermektedir. Erişimin artırılmasına yönelik açık öğretim lisesi öğrencileri için mobil uygulama iyileştirilmiş ve 132 adet ders kitabı erişime açılmıştır. Görme yetersizliği olan öğrenciler için seslendirilmiş ders kitabı çalışmaları yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Ancak 2020 yılında devlet yatırım programı etüt projeleri kapsamında yürütülen “Hayat Boyu Öğrenme için Uzaktan Eğitim” projesi kapsamında alınan 1.000.000 TL ödeme

ile neler yapıldığına ilişkin herhangi bir bilgi faaliyet raporlarında yer almamaktadır. OECD tarafından yayımlanan adil olmak, sorumluluk, şeffaflık ve hesap verilebilirlik kavramları Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne göre etkin bir kurumsal yönetim sisteminin oluşturulabilmesi için gereklidir (Aracı ve Yüksel, 2016). Kamu kurumları ilgili yasa, yönetmelik ve düzenlemelere uygun olarak faaliyetlerini planlamakta, yürütmekte ve sorumluluk, şeffaflık, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak faaliyet raporu yayımlamaktadır. MEB tarafından yayımlanan 2019 ve 2020 idare faaliyet raporlarında projelerin adı ve devlet yatırım programı kapsamında ayrılan ödenek miktarı yer almaktadır ancak bu kaynağın nerelerde nasıl kullanıldığına ilişkin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu bilginin yer almaması şeffaflık ilkesine uygun olmayacağı düşünülmektedir.

Türkiye "Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi" bireylerin hayat boyu öğrenme konusundaki farkındalıklarının artırılması, toplumda herkesçe paylaşılan öğrenme kültürünün geliştirilmesi, öğrenme fırsatlarının artırılması, bireylerin öğrenmeye erişiminin sağlanması, her türlü önceki öğrenmenin değerlendirilmesi, hayat boyu rehberlik sisteminin sunulması ve etkin bir izleme değerlendirme sisteminin kurulması açısından çok önemli görülmektedir (MEB, 2014). 10. kalkınma planının kabulünün ardından MEB tarafından 2014-2018 yılları için "Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi" hazırlanmış ve yüksek planlama kurulunca 13.05.2014 tarihinde kabul edilmiştir. 2018 yılından sonra stratejik belgenin yenilenmediği gözlenmiştir. 2020-2023 Türkiye hayat boyu öğrenme strateji belgesi için çalışmaların sürdürülmekte olduğu ifade edilmiştir.

World Economic Forum (Dünya Ekonomik Forum) (2020) raporunda dördüncü sanayi devrimi ile yeni rollerin ortaya çıkacağını belirtmektedir. İletişim, karar verme, muhakeme etme gibi becerilerin öne çıkacağı ve bulut bilişim, mühendislik, ürün geliştirmede yeni roller çıkacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla eğitim sistemi yetiştirdiği birey profilini değiştirmesi gereklidir (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017). 11. Kalkınma Planında küresel eğilimler bağlamında teknolojinin hız kazanmasına bağlı tedbirler almaya çalıştığı görülmekte ancak özellikle dördüncü sanayi devriminin getireceklerine ilişkin özel bir hedef bulunmamaktadır. İş gücü piyasasının beklentilerine uygun hayat boyu öğrenme sistemini düzenleme konusunda stratejik planda hedef yer almaktadır. Ancak 2019-2020 faaliyet raporlarında iş piyasası ile işbirliği içinde gerçekleştirdikleri bir faaliyete rastlanmamıştır.

Drucker'a göre (1998) uyumsuzluk durumu içsel motivasyon kaynaklarından biridir. Milli eğitim bakanlığının fırsat eşitliğini sağlamak için yetişkin eğitiminde de inovasyon yapması yenilikçi bir fırsat oluşturabilir. 11. Kalkınma Planında "Fırsat eşitliği temelinde tüm kademelere eğitime erişim sağlanacaktır" denilmektedir. Uzaktan eğitim için sistem altyapısı oluşturmaya yönelik stratejik planda hedef yer almaktadır. 2019 ve 2020 yıllarında "Yetişkin Eğitimi İçin E-Platform (AB) Projesi" 2020 yılında ise "Hayat Boyu Öğrenme için Uzaktan Eğitim" projelerinin yapıldığı ve bunlara alınan ödeneğin belirtildiği görülmektedir ancak projenin çıktıları ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bunun yanında görme engelli bireylere yönelik sesli ders kitapları hazırlanmasına ve ders kitaplarının mobil uygulama

üzerinden erişime açılmasına yönelik yapılan faaliyetler ise fırsat eşitliğini sağlama açısından olumlu bulunmaktadır.

Eğitim sistemi diğer alanlarda olduğu gibi ekonomiyi de doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle ekonomik rekabette geri kalmamak için politika yapıcılar eğitime büyük önem vermektedirler (Lubienski, 2009). Verilen ekonomik ve politik mücadeleler göstermektedir ki daha iyi problem çözen ve yaratıcı bireyler yeni sistemin beklentisini karşılayabilecektir (Pacific Policy Research Center, 2010). 11. Kalkınma Planında yaratıcı ve bilimsel düşünme yetilerinin kazandırıldığı eğitim sistemlerinin önem kazandığına ilişkin tespit yer almaktadır. Eğitim yaklaşımlarının bu yönde değişmesine yönelik tespit bulunmasına karşın yetişkin eğitim programlarının bu yönde değiştirilmesine yönelik spesifik bir hedefe rastlanmamıştır. Stratejik planda ise çağın gereklerine uygun yetişkin eğitim sistemini kurmaya yönelik hedef bulunmaktadır ancak faaliyet raporlarında çağın gereklerine uygun neler yapıldığına ilişkin net bir veriye ulaşılamamıştır.

Kaynaklar

- Akkuş, N. (2018). Yaşam boyu öğrenme becerilerinin göstergesi olarak 2006 pisa sonuçlarının Türkiye açısından değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aracı, H. ve Yüksel, F. (2016). Şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanmasında sürdürülebilirlik raporları: Bist sürdürülebilirlik endeksindeki şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarının incelenmesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 18(1), 103-131.
- Berberoğlu, B. (2010). Yaşam boyu öğrenme ile iletişim teknolojileri açısından Türkiye'nin Avrupa Birliği'ndeki konumu. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 5(2), s.113-126.
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 1) (2018, 10 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 30474). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710.htm>
- Çatal, T. (2019). Geçmişten günümüze Türkiye'de yaşam boyu öğrenme (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilbaz, E. (2021). Türkiye'de yetişkin eğitimi politikaları ve kavramsal bir model önerisi (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Drucker, F., B. (1998). The discipline of innovation. Harvard Business Review. <https://pdfs.semanticscholar.org/e5f5/7b14cb587f69534565473c64062fe0b4bce6.pdf> adresinden 07 Ocak 2022 tarihinde edinilmiştir.

- Kafa, B. (2021). Endüstri 4.0 kapsamında dijitalleşme çalışmaları; eğitim sektöründe dijital olgunluk seviyesi ölçümü (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Karip, E. (2016). Dördüncü sanayi devrimi ve eğitim. <https://tedmem.org/vurus/dorduncu-sanayi-devrimi-egitim> adresinden 07 Ocak 2022 tarihinde edinilmiştir.
- Keleşoğlu, S., ve Kalaycı, N. (2017). Dördüncü sanayi devriminin eşiğinde yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 69.
- Lubienski, C. (2009). Do Quasi-markets Foster Innovation in Education?: A Comparative Perspective. OECD Education Working Papers, No. 25, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/221583463325>
- MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Merter, F. ve Koç, S. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin bilgi eğitimi tutumu konusundaki tutumları. 9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, Elazığ.
- Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (2018, 11 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 30388). Erişim adresi <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24507&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973, 24 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 14574). Erişim adresi <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Miser, R. (2002). Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1), 55-60.
- O’Leary, Z. (2017). The essential guide to doing your research project. SAGE Publications Inc. http://www.ru.ac.bd/wp-content/uploads/sites/25/2019/03/402_06_00_O%E2%80%99Leary-The-Essential-Guide-to-Doing-Your-Research-Project-2017.pdf adresinden 07 Ocak 2022 tarihinde edinilmiştir.
- On Birinci Kalkınma Planının (2019-2023) Onaylandığına İlişkin Karar (2019, 23 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 30840). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190723M1-1.htm>
- Özel Özer, A., ve Turhan, M. (2019). 4. Sanayi ve enformasyon toplumu çerçevesinde kamu politikalarının gelişimi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 361-375.
- Pacific Policy Research Center. (2010). 21st century skills for students and teachers. Honolulu: Kamehameha Schools, Research & Evaluation Division.

- TEDMEM. (2016). OECD yetişkin becerileri araştırması: Türkiye ile ilgili sonuçlar. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) ile ilgili Yüksek Planlama Kurulunun 13/05/2014 Tarihli ve 2014/7 Sayılı Kararı (2014, 16 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 29062). Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-8-1.pdf>
- World Economic Forum. (2020). The future of jobs report. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf adresinden 07 Ocak 2022 tarihinde edinilmiştir.
- Yayla, D. (2009). Türkiye’de yetişkin eğitimi sisteminin değerlendirilmesi. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A., Dindar, H., Ünlü, D., Gökçe N., Kocakurt, Ö. ve Özüstün Kırıl, A. (2018). Yetişkin yeterliklerinin uluslararası değerlendirilmesi programı (PIAAC)’’ sonuçları bağlamında Türkiye’de temel eğitim sorunlarını yeniden düşünmek. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 51(2), 209-237.

Extended Abstract

Introduction

Since the declaration of the Republic, activities for adult education have been carried out in Turkey (Yayla, 2009). The general structure of the Turkish national education system is divided into two as formal and informal education. Formal education involves pre-school education, primary education, secondary education and higher education institutions. On the other hand, informal education involves all the educational activities with the formal education or separate from the formal education (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973). The Ministry of National Education, General Directorate of Lifelong Learning (LLGD) has been given the task of carrying out studies in order to extend the education and teaching of people who are out of compulsory education throughout life, implementing, monitoring and evaluating these studies. Within the scope of this task, LLGD determines national policies and strategies and develops adult education according to new service models (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). It is also necessary to update the prepared policy documents to keep up with the era on the axis of globalization.

Our country's policies for adult education have serious problems such as access, participation, quality and gender inequality. Although it does not have a legal provision, according to the 2016 year results of the Programme for the International Assessment of Adult Competencies

(PIAAC) which was carried out in 24 countries with adults aged 16-65 by the OECD determining the education policies of the member countries, it is seen that Turkey is in the last turns of the list by taking low points in all skill areas such as problem solving in numerical, verbal and technology-intensive environments (Yıldız vd., 2018). Designing of future-based education and school becomes a necessity by reconstructing education policies and strategies in accordance with the codes of change of the twenty-first century, taking these trends into account; however, by considering the specific educational needs of the countries as a priority (Dilbaz, 2021). It is necessary to examine what are the targets for adult education in the 11th Development Plan, which is legal and presents a policy set that guides all institutions for their priorities in the preparation of other policy documents and strategic plans. Strategic plans and management activities, which becomes the implementation part of these policies, are the most important components to achieve success.

Method

In this study, it is aimed to examine the targets for adult education in the 11th Development Plan, which is one of the national policy documents and the strategic plan of the Ministry of National Education for 2019-2023, and the activities for adult education in the 2019 and 2020 Ministry of National Education administrative activity report, which is the implementer of these policy documents. As a data collection method, document analysis which is one of the qualitative research methods, was used.

Discussion, Conclusion and Suggestions

When the targets in the 11th Development Plan are examined, it is seen that the diversity of lifelong learning approach should be widespread by increasing with the speed of technology, the necessity of adapting to change in the face of new skills, especially the elderly, and it is seen that measures have been taken to ease the access of the elderly to lifelong learning opportunities. However, it has been observed that there is no target in the strategic plan for especially the elderly, or a study in this context in the administrative activities of 2019-2020. It is considered important for Turkey to make innovations in line with the changes in its demographic structure in order to catch an important opportunity.

According to the PIAAC results, although there is no gender difference between verbal skills, it is seen that the average success rate of women is lower than men in terms of numerical skills and problem solving skills in technology-intensive areas (TEDMEM, 2016). However, no policy has been found in the development plan and strategic plan to prevent gender inequality in adult education. As stated in the TEDMEM (2016) report, Turkey is quite assertive with its economic and social development goals included in the policy documents, but the findings obtained in the adult skills scanning are a serious risk to achieve these goals.

In the Ministry of National Education 2019-2023 strategic plan, it is stated that the diversity and quality of lifelong learning programs will be increased, the achievements will be documented, and a national lifelong learning and monitoring system will be established to prevent duplication and to share documents and certificates between institutions. It is stated that no work has been done to establish a national lifelong learning and monitoring system by the administration in 2019 and 2020 years and it will be carried out studies for only 2021 year. When we examine the rates of participation in lifelong learning, completing and benefiting from the courses, it is observed that they could reach their targets in 2019, but they couldn't catch their targets in 2020 because of especially with the effect of the epidemic. Public institutions plan and carry out their activities in accordance with the relevant laws, guidelines and regulations and publish activity reports in accordance with the principles of responsibility, transparency and accountability. The name of the projects and the amount of allocation within the scope of the state investment program are included in the 2019 and 2020 administrative activity reports published by the Ministry of National Education, but there is no information on where and how this resource is used. It is considered that the absence of this information is not suitable for the principle of transparency.

In the 11th Development Plan, it is seen that it tries to take measures depending on the speed of technology in the context of global trends, but there is no specific target regarding what the fourth industrial revolution will bring. There is a target in the strategic plan to regulate a lifelong learning system in line with the expectations of the labor market. However, in the 2019-2020 activity reports, no activity was found in cooperation with the labor market.

In the 11th Development Plan, it is stated that "access to education will be provided at all levels on the basis of equal opportunity". The strategic plan for establishing a system infrastructure for online education involves a target. It is seen that "E-Platform (EU) Project for Adult Education" project was carried out in 2019 and 2020, and "Online Education for Lifelong Learning" projects were carried out in 2020 and the allocations received for them was stated, but no information was found about the outputs of the project. In addition, the activities which were carried out to prepare audio textbooks for visually impaired people and to make the textbooks accessible through the mobile application are positive in terms of providing equality of opportunity.

In the 11th Development Plan, there is an evaluation that education systems in which creative and scientific thinking skills are gained become important. Although there are evaluations for a change in educational approaches in this direction, no specific target has been found for changing adult education programs in this direction. In the strategic plan, there is a target to establish an adult education system in line with the requirements of the era, but no clear data on what has been done in accordance with the requirements of the era in the activity reports.